

Raport z Przebiegu Sesji Fokusowej - Lasy Społeczne

Opracowanie

dr Joanna Wróblewska-Jachna

Bielsko-Biała 2024

Wprowadzenie.....	2
1. Wstęp i Kontekst.....	3
2. Kluczowe Wnioski i Opinie Uczestników.....	5
2.1 Argumenty za i przeciw wyznaczaniu lasów społecznych.....	5
2.2 Interesariusze i ich perspektywy.....	5
2.3 Wyzwania i obawy.....	5
3. Rekomendacje dla Samorządu.....	6
4. Zakończenie.....	7

Wprowadzenie

Grupy fokusowe są jednym z narzędzi stosowanych podczas konsultacji społecznych, które pozwala na zebranie opinii i pogłębienie zrozumienia potrzeb oraz oczekiwań różnych grup interesariuszy.

W kontekście konsultacji społecznych prowadzonych przez Lasy Państwowe, grupy fokusowe mogą być szczególnie przydatne do uzyskania opinii od osób bezpośrednio zainteresowanych sprawami leśnymi: mieszkańców okolicznych terenów, organizacji ekologicznych, samorządów. Wyniki zebrane podczas dyskusji są opracowywane w formie raportu, który pomaga zrozumieć potrzeby oraz obawy społeczności lokalnych.

Grupy fokusowe pozwalają na zgłębienie tematów, które mogą nie zostać poruszone w innych formach konsultacji, jak np. ankiety. Dają także możliwość uzyskania szczerych opinii i lepszego poznania motywacji i zajmowanych stanowisk.

Uczestnicy grupy fokusowej mogą słuchać siebie nawzajem i reagować na poglądy innych, co pozwala na wypracowanie zrównoważonych opinii. Dzięki temu możliwe jest uwzględnienie różnych punktów widzenia w wypracowanych stanowiskach.

Raport zawiera **Wstęp** oraz **Kontekst sesji**, w którym omówiono cele sesji oraz ogólne założenia dotyczące lasów społecznych. Następnie przedstawiono **Kluczowe wnioski i opinie uczestników**, obejmujące główne argumenty i obserwacje, w tym identyfikację kluczowych interesariuszy oraz wyzwań związanych z tworzeniem lasów społecznych. W części **Rekomendacje dla samorządu** znajdują się konkretne działania sugerowane przez uczestników, takie jak konieczność wzmożonej ochrony zasobów wodnych, adaptacja lasów do zmian klimatycznych, współpraca z mieszkańcami i samorządami oraz postulaty zwiększenia odpowiedzialności nadleśnictw.

1. Wstęp i Kontekst

W dniu 7 listopada 2024 roku odbyła się online sesja fokusowa, w której przedstawiciele różnych środowisk dyskutowali na temat lasów społecznych. Głównym celem spotkania było omówienie wyzwań, obaw oraz korzyści wynikających z wyznaczania lasów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem terenów Wilkowic, Kóz, Jaworza oraz Bielska-Białej. Spotkanie miało na celu zebranie opinii kluczowych interesariuszy oraz wypracowanie rekomendacji dla lokalnych samorządów dotyczących zasad gospodarowania i konsultacji społecznych.

Organizacja i cele spotkania

Celem sesji było zgromadzenie opinii przedstawicieli społecznych na temat kryteriów oraz metod wyznaczania lasów społecznych w ramach toczących się konsultacji społecznych. Niniejszy raport przedstawia wnioski i rekomendacje związane z wyznaczaniem obszarów oraz bieżącą gospodarką leśną, uwzględniając oczekiwania i potrzeby lokalnych społeczności.

Tematyka prowadzonej dyskusji ogniskowała się wokół następujących pytań głównych:

- Jakie wyzwania środowiskowe i społeczne należy uwzględnić w procesie wyboru lokalizacji lasów społecznych?
- Jakie są oczekiwania stron wobec zasad gospodarowania, monitoringu oraz udziału społecznego w lasach?

W spotkaniu udział wzięli: Danuta Przybyło - Naczelnik Wydziału Ochrony Środowiska i Energii, Anna Skotnicka-Nędzka Wójt gminy Jaworze, Maciej Mrówka Wójt gminy Wilkowice, Renata Lejawka Prezes Stowarzyszenia "Atmosfera", dr hab. inż. Mariusz Czop prof. AGH, Marek Sztefko, Jacek Zachara Prezes Stowarzyszenia "Olszówka", Bartosz Czader, Michał Długi, Dariusz Gajny, Joanna Sawicz-Krajewska, moderator dr Joanna Wróblewska-Jachna.

Podczas spotkania lokalnego zespołu ds. lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół miasta Bielska-Białej w dniu 5 listopada 2024 roku zaproponowano w ramach spotkań równoległych realizację sesji grupy fokusowej. Przeprowadzono konsultacje pytań, a następnie zaakceptowano przebieg spotkania zgodny z poniższym scenariuszem.

Scenariusz sesji fokusowej

1. Powitanie i wprowadzenie (5 minut)
Moderator przedstawił cel spotkania oraz zasady prowadzenia dyskusji.
2. Runda przedstawienia się uczestników (5 minut)
Każdy uczestnik zaprezentował swoją organizację i stanowisko.
3. Zebranie opinii: oczekiwania strony społecznej wobec lasów społecznych (10 minut)
Kluczowe pytania pomocnicze:
  - Jakie są argumenty za i przeciw wyznaczaniu lasów społecznych?
  - Kim są obecni i przyszli interesariusze lasów społecznych oraz jakie mają punkty widzenia?
  - Jakie konsekwencje wynikają ze zmian oraz z braku działań?
4. Obawy i wyzwania (10 minut)
Moderator zapytał uczestników o wyzwania związane z wyznaczaniem obszaru lasów społecznych, zwłaszcza w kontekście potencjalnych barier administracyjnych, prawnych i finansowych, ryzyka nadmiernego obciążenia rekreacyjnego oraz oczekiwań stron wobec zasad gospodarowania i monitoringu.
5. Podsumowanie i wypracowanie rekomendacji (10 minut)
Uczestnicy przedstawili swoje najważniejsze rekomendacje dla samorządów dotyczące wyznaczania obszarów lasów społecznych oraz sugestie dla Ministerstwa Klimatu i Środowiska.
6. Zakończenie (5 minut)
Moderator przedstawił dalsze kroki i omówił, w jaki sposób wyniki spotkania zostaną wykorzystane.

Podczas spotkania wprowadzono modyfikacje do zaplanowanych pytań, w związku z tym, że uczestnicy spontanicznie odpowiedzieli na kilka pytań już we wczesnych etapach dyskusji, część pytań z listy została pominięta, aby nie powielać tematów i zaoszczędzić czas. Zmiana pozwoliła skupić się na szczególnie istotnych zagadnieniach oraz przeznaczyć więcej czasu na opracowanie rekomendacji. Dzięki elastycznemu podejściu udało się zoptymalizować przebieg sesji i zapewnić, że wszystkie kluczowe tematy zostały omówione w sposób wyczerpujący.

---

2. Kluczowe Wnioski i Opinie Uczestników

2.1 Argumenty za i przeciw wyznaczaniu lasów społecznych

Podczas sesji uczestnicy wyrażali poparcie dla tworzenia lasów społecznych, widząc w nich potencjał do ochrony środowiska, wspierania lokalnych społeczności oraz adaptacji do zmian klimatycznych. Argumenty za obejmowały: zwiększenie dostępu mieszkańców do terenów leśnych, poprawę gospodarki wodnej oraz przeciwdziałanie powodziom. Negatywne aspekty obejmowały ryzyko nadmiernej gospodarczej eksploatacji lasów oraz obawy dotyczące utrzymania miejsc pracy w tradycyjnym sektorze leśnym.

2.2 Interesariusze i ich perspektywy

Główne grupy interesariuszy obejmują lokalne społeczności, samorządy, nadleśnictwa, turystów oraz organizacje ekologiczne. Zauważono także, że zarządzanie lasami w większym stopniu powinno uwzględniać interesy mieszkańców oraz zapewniać transparentność i współpracę z różnymi grupami użytkowników lasów.

2.3 Wyzwania i obawy

Kluczowe wyzwania w tworzeniu lasów społecznych to przede wszystkim kwestie prawne i administracyjne związane z zarządzaniem terenami leśnymi oraz brak mechanizmów kontroli nad gospodarką leśną. Istotne obawy budzi również presja związana z gospodarowaniem, która może negatywnie wpływać na bioróżnorodność i zasoby wodne, zwłaszcza w kontekście zmieniającego się klimatu.

Zdaniem części uczestników brak niezależnych instytucji nadzorczych sprawia, że działania Lasów Państwowych nie są dostatecznie kontrolowane pod kątem wpływu na środowisko. Służby zajmujące się ochroną środowiska często nie interweniują w lasach zarządzanych przez Lasy Państwowe, co tworzy „państwo w państwie” i uniemożliwia skuteczne egzekwowanie zasad ochrony przyrody. Rozmówcy wskazywali na zaniedbania w zakresie ochrony lasów wodochronnych. Zdaniem eksperta lasy powinny chronić zasoby wodne i przeciwdziałać powodziom, jednak w praktyce zarządzanie nimi nie uwzględnia tego priorytetu. W opinii respondentów zbyt duża ingerencja w struktury leśne, brak odpowiednich zasad retencji i nadmierna wycinka prowadzą do problemów hydrologicznych, takich jak susze i podtopienia. Zdaniem strony społecznej Lasy

Państwowe mają monopolistyczną pozycję i często traktują tereny leśne jako swoją "własność," przez co działają w sposób nie zawsze transparentny i trudno poddający się zewnętrznej kontroli. Problematiczny jest brak regulacji, które wymusiły dostosowanie działań Lasów Państwowych do potrzeb lokalnych społeczności i ochrony środowiska. Zdaniem przedstawicieli strony społecznej samorządy, mimo zainteresowania ochroną terenów leśnych, mają ograniczone możliwości działania. W opinii strony społecznej samorządom brakuje narzędzi i wsparcia prawnego, by efektywnie współpracować z Lasami Państwowymi i wdrażać zasady zrównoważonego zarządzania terenami. Lokalni mieszkańcy oraz organizacje ekologiczne czują, że ich głos jest marginalizowany w procesach decyzyjnych. Głównym wyzwaniem, w opinii strony społecznej, jest pogodzenie interesów gospodarczych, takich jak wycinka drewna, z funkcją ochronną i rekreacyjną lasów. Obecny model gospodarki leśnej nastawiony jest przede wszystkim na produkcję drewna, co powoduje degradację przyrody i ogranicza możliwości pełnienia przez lasy funkcji ochronnych, wodochronnych oraz rekreacyjnych.

3. Rekomendacje dla Samorządu

Na podstawie dyskusji uczestników sformułowano następujące rekomendacje dla samorządów Wilkowic, Kozy, Jaworza i Bielska-Białej w zakresie lasów społecznych:

1. Odważne zdefiniowanie priorytetów ochronnych. Wypracowywanie kompromisu między ochroną przyrody a potrzebami lokalnych przedsiębiorstw leśnych. Wskazane jest, aby samorządy prowadziły dialog z przedstawicielami Lasów Państwowych i lokalnymi firmami, mając na uwadze ochronę terenów cennych przyrodniczo oraz ograniczenie eksploatacji lasów pod kątem pozyskiwania drewna.
2. Wzmocnienie ochrony zasobów wodnych poprzez adaptację gospodarki leśnej w obszarach wodochronnych oraz wprowadzenie zasad rozproszonej retencji wodnej w lasach.
3. Aktywne zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne związane z zarządzaniem lasami, w tym konsultacje i wspieranie projektów związanych z ochroną środowiska i retencją wodną.
4. Współpraca z nadleśnictwami w zakresie monitorowania i raportowania gospodarki leśnej, z naciskiem na transparentność i kontrolę działań w lasach społecznych.
5. Prowadzenie działań edukacyjnych mających na celu zwiększenie świadomości mieszkańców na temat znaczenia lasów społecznych oraz ich roli w adaptacji do zmian klimatycznych.

---

4. Zakończenie

Raport z sesji fokusowej przedstawia ważne wnioski i rekomendacje, które mogą posłużyć lokalnym samorządom w procesie planowania i realizacji projektów lasów społecznych. Zgodnie z głosem mieszkańców i interesariuszy, priorytetem powinno być zabezpieczenie funkcji ekologicznych lasów, w tym ochrony zasobów wodnych i wspierania bioróżnorodności. Odpowiednie wdrożenie rekomendacji może przyczynić się do długoterminowego rozwoju terenów zielonych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców.